

RETORICA RUGĂCIUNII - HARUL LOGOSULUI SACRU ÎN PREDI- CILE P.S. DR. CASIAN CRĂCIUN

Conf. univ. dr. Virgil Nistru Țigănuș

Mărturie a adevărilor credinței, expresie a elocvenței sacre prin care Sfinții Părinți propovăduiau învățătura morală și dogmatică a lui Iisus Hristos, *predica* înalță Logosul fără-de-timp într-o cunună de rostiri hierofanice. În configurații care implică desăvârșite modele - și ne gândim la ierarhii-cărturari români Sfântul Antim, Melchisedec, Visarion, Nicodim, Sebastian, Iustin, Antonie, Pimen, Bartolomeu, diortositorul Sfintei Scripturi, dar și la vrednicii de amintire părinți dr. Ștefan Slevoacă și dr. Constantin Galeriu - retorica teologică, de amvon, se constituie în structuri originale, în egalitate cu alte valori ale artei sacre, ordonatoare de conștiințe. În sfintele lăcașuri din Bucovina, Transilvania, Banat, Moldova ștefaniană, Muntenia, Maramureș sau Dobrogea martirică, vechile fresce și icoane își sporesc culorile și nimburile pentru că sub ele, într-o lumină neuitată, șiruri de generații de români au ascultat, apropiindu-se cu fior tămăduitor, mărturiile Domnului de viață Făcătorul.

Astăzi, predica prelungește și valorifică unitatea ideatică a Ortodoxiei și stăruiește, prin stilistica discursului, la dezvoltarea legăturilor spirituale cu un auditoriu din ce în ce mai cultivat. Predicatorul de la începutul veacului al XXI-lea știe că mulțimea care îl ascultă este, în același timp, agresată de tribalismul diverselor grupări pseudocreștine „îngrijorate“ de tradiționalismul pătruns de miracolul hristologic. Acum, „cuvântarea apologetică“ e direcționată de o „subtilă dialectică teologică“. Se moștenește, spre cinstea duhovnicilor de la început de mileniu, bucuria Sfinților Părinți de a convinge „sufletele care îi ascultau. Puterea convingerii lor trecea asupra

ascultătorilor, nu pentru ca să trezească admirație, ci să determine aceleași convingeri pe care le aveau și ei.¹

Știind că „*predica propovăduiește o nouă viață, în Duh*“, tinerii ierarhi sunt călăuziți, la amvon, de aceeași dăruire a predecesorilor: „Să cucerești inimi, nu pentru moment, ci pentru veșnicie, și, în același timp, să învingi dușmanii cuibăriți în sufletele ascultătorilor, să-i alungi și să aduci pentru fiecare un cer nou, purificat.“² Din izvoarele Sfintei Scripturi și din scrierile filocalice, din vestirile naturii și din tezaurul culturii naționale și universale, *cuvintele de învățătură* ale P.S. dr. Casian Crăciun urmează ciclurile anului bisericesc. Cu o profundă gândire creștină, pe care o decriptăm în ritualul elocinței, și cu știința alcătuirii canonice a *predicii* (*protoma* din Sfânta Scriptură, *cuprinsul, exemplificarea, perorația și rugăciunea*), învățatul ierarh de la Dunărea de Jos stăpânește arta de a călăuzi prin cuvânt.

Ne amintim de o emoționantă rugăciune a isihastului și „teologului Luminii necreate“, Sfântul Grigorie Palama (1297-1359), de la înveșnicirea căruia (ca și de la „al doilea descălecat al românilor) au trecut aproape șase secole și jumătate: „*Luminează-mi întunericul, Doamne, luminează-mi întunericul!*“ Am fost părtaș adesea la momentele de confluență emoțională între glasul de o discreție gravă al ierarhului și înălțarea, în lumina fecundă a Logosului, a umilelor conștiințe ale credincioșilor. În fața unui auditoriu pregătit să-și corecteze măsura vocilor lăuntrice, propovăduitorul îl determină, cuvânt lângă cuvânt, să afle un popas dincolo de planul formei alese, în universul profund al învățaturii. Ea ne conduce spre *adevăr* și ne multiplică vocile credinței prin mărturia nemijlocită a „comunicării grăite“.

Părintele duhovnicesc distinge depărtările (uneori amețitoare) între Logosul sfânt și inimile încătușate - fie de neștiință, fie de emfază, surprinde și împacă forfota îndoielilor. Scamatoriile egoismului și cochetăriile „atoateștiutorilor“, fetișurile și simplificările spre care suntem îndemnați de o lume din ce în ce mai grăbită (spre ce?) îl neliniștesc și îl preocupă de când era seminarist, în anii „obsedantelor“ trăiri atee. Trecut prin școli înalte și pelerinând prin lavrele Europei creștine, consiliat de mari duhovnici ai români-

1. Preot Victor Popescu, *Predica în cultul creștin*, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1944, p. 47.

2. Ieromonahul Vasile Vasilache, *Predica în Evul Mediu*, Institutul de Arte Grafice „Albina Românească“, Iași, 1938, p.83.

3. Dr. Casian, Episcopul Dunării de Jos, *Scara căinței. Cuvântări și meditații din peri-*

lor, părintele episcop Casian suprapune cu stăruință de hermeneut -peste vremea anemică (pe care o cunoaștem) - timpul parabolilor christice, redescoperind noblețea smereniei, coerența liniștii spirituale și impunându-se, ca un adevărat călugăr, prin prestigiul simplității. Împreună cu binecredincioșii de la Dunărea de Jos, Sfinția sa parcurge „cea mai răscolitoare, dar și cea mai folositoare perioadă din viața Bisericii Ortodoxe“. După decenii pustiite de necredință, trăitorii din vestitul „Port Roșu“ (unde s-a dispus demolarea bisericii- monument „Sf. Gheorghe“ cu ajutorul unui remorcher) au fost chemați, în timpul Triodului, la o necesară clarificare, la înseninare spirituală. În *Duminica Vameșului și a Fariseului*, predica reamintește (în „exordium“) că „la Sfânta Liturghie, Domnul te întâmpină vorbindu-ți. În fiecare cuvânt al Evangheliei este cuvântul lui Hristos. Și fiecare cuvânt al lui Hristos vine în întâmpinarea noastră.“(p.14)³

Metafora tutelară a debutului retoric se regăsește în sintagmele: „*ușile împărăției*“, „*ușile pocăinței*“ care sugerează bucuria creștină de a afla, prin rugăciune, „*ușile Învierii*“: „trebuie să-i deschid sufletului ușile, prin care el vrea să se întâlnească cu Hristos. Sufletul meu care stă într-o cămară vrea să devină el însuși cămară a lui Hristos“ (p. 16). Simțim adierea binecuvântată a rugăciunii inimii, gândită exemplar de Sfântul Grigorie Teologul: „Frumusețea cea adevărată și prea iubită este văzută numai celui cu mintea curată, la fel cu ceea ce este împrejurul dumnezeieștii și fericitei firi...“

Cu entuziasmul credinței ce săvârșește călătoria în spațiul românesc al cazaniei, oratorul - teolog se oprește în fața *pragului* care prefigurează cele două mărturii: „Fariseul vine cu mare emfază, cu multă încredere în sine și se așază tocmai în față, înalță mâinile către cer și-I face lui Dumnezeu «contabilitatea» faptelor lui bune: «Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câștig». Se ruga, *chipurile*, acest fariseu. Dar, din păcate, rugăciunea lui este un regretabil monolog. În schimb, vameșul nu îndrăznește să se uite la nici o persoană care se află în templu, ci se uită la propriile lui păcate: «Dumnezeule, milostiv fii mie păcătosului»“ (Luca, 18,12-13). Comentariul are distincția și cursivitatea „cugetării sacre“ (ca să folosim o expresie eminesciană) și dezinvoltura sincerității din primele

oada Triodului, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2003, p.14. În continuare, toate referirile se fac la acest volum.

4. D. Stăniloae, *Teologia dogmatică ortodoxă*, vol.I, Editura Institutului Biblic și de

veacuri creștine: „Nu da cu coatele, nu te cocoța, nu te înălța pe scări sacrificând pe alții. Căci cine se înălță singur, va cădea... Dimpotrivă, *smeritul* nu are unde cădea. *Omul adânc este înalt* (s.n.) Este înalt în adâncimea lui. De aceea, el se va înălța, adică va fi înălțat. Ne înălță Dumnezeu.“ Această perioadă stilistică - o antiteză - recomandă eleganța și profunzimea stilului predicilor P.S.Casian.

„Exemplificarea“ contribuie la soliditatea construcției retorice prin forța persuasivă: „Noi, din păcate, suntem adesea - când în locul fariseului, când în cel al vameșului. Suntem duplicitari! Este adevărat, când vezi că cineva ți-o ia înainte fără să merite, când vezi atâta nedreptate în jurul tău, e ușor să fii smerit? Nu, nu este ușor! Atunci ce-i de făcut? Dacă vei fi neînțelept, vei proceda ca fariseul, te vei bate în piept clamându-ți „valoarea“, și dintr-un om rău te vei face mai rău, iar dintr-un om bun, corect și smerit poți deveni contrariul...“

„Perorația“ îmbrățișează întreaga structură dintr-o dublă perspectivă: *morală* („Să ne cercetăm mereu cu luare-aminte“) și *modelatoare* („Să deschidem, așadar, ușile sufletelor noastre către pocăință“).

În fiecare dintre predicile părintelui episcop există propensiuni christice de un dramatism singularizat. În limbajul comun, „*tată*“ este un substantiv cu determinări familiale. Efigia nobleței este reflectată de larg-cuprinzătorul „*părinte*“, cuvânt ce implică o profundă responsabilitate. Ceremonia textului evanghelic referitor la *Fiul risipitor* răscolește conștiințele, ridică înfruntarea dintre umilință și orgoliu într-un demers de tensiune intelectuală. „Narratio“ delimitează Patria credinței, a nădejzii și iubirii - de tărâmul pierzaniei, al însingurării și urâțirii. Cu o mare franchețe, predicatorul apelează, de această dată, la plasticitatea narativă: „Tatăl, care scruta zarea cu privirea în fiecare zi, a văzut pe cineva în depărtare, că se apropie. Nu-i venea să creadă că acel cineva putea fi chiar fiul său. Nici fiului nu-i venea să creadă că acela care-l așteaptă e tatăl lui. *Spațiul și timpul se comprimă sub intensitatea dorului tatălui și a dorinței de întoarcere pline de căință a fiului.* (s.n.) Iată-i față în față: un tată neliniștit și îngrijorat și un fiu care-și pierduse calitatea de fiu. Și iată că este întâmpinat nu cu dojană, ci cu brațele deschise și cu inima plină de bucurie!“ (p. 28). Vorbitorul ne deprinde cu parabola salvării prin iubire. *Tatăl*, „copleșit de mărturisirea“ rătăcitorului („am greșit la Cer și înaintea ta“) și uluit de purtarea aspră a fiului mai mare, se preschimbă - sub ochii noștri, în *părinte*. Înțelegem că *tatăl iubitor* este de fapt *Părintele Ceresc*.

Concretețea parabolică a scenei este tâlcuită cu finețe și limpezime: „Aceste variante de atitudine pe care Mântuitorul ni le dezvăluie nu sunt proprii și nouă; de aceea ne vorbește în parabole anonime, reprezentând categorii de opțiuni. Mântuitorul se referă la situații care se ivesc mereu între oameni. Cei doi fii nu se recunosc între ei ca frați. De ce? Din același motiv pentru care noi nu ne recunoaștem ca frați.“ (p.30)

Structura interogativă a enunțurilor încorporează însă sugestive orizonturi lirice. Părintele „ce avea de făcut? Să se bucure pentru unul și să plângă pentru celălalt? Să-l îmbrățișeze pe unul și să-l alunge pe celălalt? Cum să se comporte față de fiul care nu plecase nicăieri, dar care i-a reproșat primirea caldă și iertătoare făcută fratelui risipitor?“

Din păcate, aceste „risipiri“ (fie de încredere, fie de credință, de dragoste) nu se mai sfârșesc. „*Omul recent*“ (definit astfel de un elocvent eseist) este un mare risipitor de libertate: „Plecăm mereu. Ne ducem și semănăm păcatul. Care păcat? Ne denigrăm țara, ne denigrăm Biserica, ne urgisim părinții, îi vorbim de rău pe toți cei de acasă, nădăjduind că, dacă plătim acest preț - vai, cât de scump! - vom fi primiți bine acolo. Dar, în loc să secerăm ceva folositor, măcar pentru noi, individual, secerăm, de cele mai multe ori, lacrimi. Lacrimile înstrăinării“ (p.34). Mesajul patriotic al P.S. Casian este construit cu migala artiștilor înduhovniciți care au creat icoane nemuritoare în Catedrala împăratului drept și sfânt, Iustinian: din fărâme de lut sidefat, marmorean se iveau chemările Cerului. „N-au liniște nicăieri românii, spune părintele, până nu cer Biserică și preot, oriunde s-ar afla. Biserică «de-a noastră», cu limba noastră, cu tradițiile noastre...“

Expunerea clară risipește pustiirile, falsele idealuri. În Duminica Înfricoșătoarei Judecăți, predica se îndreaptă către temeliiile strâmbe ale lumii de azi. Poporul are nevoie de călăuză spre a nu bâigui în negura uitării de sine: „Înfricoșător în această Judecată va fi nu Judecătorul sau întrebările Lui, ci Adevărul care nu va putea fi ascuns, întrucât cea care ne judecă și nu ne va permite să nu-l dezvăluim în toată abjecția sau sublimul lui va fi propria noastră conștiință“. De această dată construcția retorică are, în plan secund, o muzicalitate dramatică: „La glasul ei, vom spune numai adevărul, pentru că nu vom avea cum să-l ascundem, aflându-ne înveșmântați doar în haina transparentă a faptelor noastre“. (p.45)

Mulți cred că, după o viață de huzur și de ticăloșii, după tot felul de compromisuri morale, pot să-L invoce pe Domnul în contexte dintre cele

mai ciudate - în ideea de a impresiona noua societate „tranzitivă“ și de a-și netezi veșnicia. *„Riscul cel mai mare al zilelor noastre este de a-L chema prea mult pe Dumnezeu cu buzele și aproape deloc în inimă“*, avertizează ierarhul, insistând asupra prezenței asimilate responsabil: *„Să-L recunoaștem pe Iisus Hristos în cel în suferință, în lipsuri, în durere, în oprimare, în marginalizare, în exil, în singurătate“*.

„Dimensiunea spirituală“ - ca expresie a armoniei din „cetatea“ ființei umane este dezbătută în *predica din Duminica intrării în Marele Post al Paștilor*. Eliberat de grija de a aduna „comori pe pământ, unde molia și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură“, omul îmbunătățit, cel care știe ce este călugăria albă, își adună „comori în cer“, după cum citim în Sfânta Evanghelie după Matei. O asemenea *comoară* reprezintă *iertarea sinceră, necondiționată a „greșiților“* noștri. Semnificativă, în acest timp de „schimbare“, este „rațiunea iertării adversarului“: „Cel care nu este capabil sau nu are puterea de a ierta este un om permanent contorsionat lăuntric, un neliniștit. Este parcă obosit mereu...“ Cum să nu ne amintim, pe fundalul acestei învățături, de testamentul savantului Mircea Vulcănescu („Să nu ne răzbunați!“)? Dar noi, cei care mai trăim prin grija Domnului, nu avem cum să-i uităm pe cei care au suferit pe nedrept, pe cei care, încă din copilărie, au avut o viață spulberată din voia unor nelegiuți. Se cuvine să ne mai rugăm pentru ucigașii de copii, pentru cei ce năruiesc ultimele zile ale bătrânilor, pentru tinerii sataniști în căutare de victime. Se pare că numărul lor a sporit din propria noastră vină - fie din teamă, fie din lașitate și indiferență. Vina noastră, a „privitorilor“, este, desigur, greu de absolvit. Părintele episcop Casian gândește înalt, în spirit european și conchide: „Ideile adverse, contradictorii, sunt permise, chiar necesare, producătoare de valori. Dar nu și ura care să le îmbrace. Ideile contrare, lucide, pozițiile adverse lucide pot fi benefice.“ (p.55) În memoria noastră păstrăm - dar nu din dorința de a păcătui - întâmplări și cumpene, strigăte neodihnite, ca niște păsări al căror tărâm a dispărut dintr-o dată, fie în ape, fie în foc. Mai rămân firele de iarbă de pe mormintele „celor ce nu mai sunt“ pomeniți în ectenii în fața altarelor românești.

„*Suflete al meu, suflete al meu, scoală! Pentru ce dormi?*“ - iată răscolitoare cuvinte de veghe creștină, pe care le ascultăm în „perioada abaterii“ și care sunt desprinse din Canonul cel Mare al Sfântului Andrei Criteanul. Știm că trăim într-o vreme a secularizării și a deculturației, a solilocviilor

tragice și a omologării formelor răului. Suntem însetați de Dumnezeu și ne recunoaștem nevrednicia. La ceasul Luminii line, P.S.Casian își rostește predica ca pe un poem al iluminărilor: „Ai pățimit Tu, Doamne, ca să ne înveți pe noi să ieșim din urâciunea patimilor noastre. Ai urcat pe Golgota și pe Cruce și ai suferit de bunăvoie toate scuipările, lovirile și bătăile peste obraz. Pentru ce? Pentru ca să ne aducem aminte de ele numai de Paști? Pentru ce, Doamne, Te-ai răstignit? Pentru ca poporul să Te uite atât de repede? Pentru ce, Doamne, ai iertat pe cei ce Te-au răstignit? Pentru ca noi, doar dacă ne privește cineva urât, să ne mâniem? Pentru ce i-ai iertat, Doamne, și pe cei ce Te-au împuns în sfânta Ta coastă?“ (p.60)

În gloria sfintelor altare, *sufletul vine la rugăciune*, dar nu oricum: „Ca să fii în fața lui Dumnezeu, trebuie să-ți trezești sufletul, să-l cureți în baia lacrimilor tale și să păstrezi cărarea cea dreaptă.“ Exprimarea plastică este, o spunem demult, darul celor aleși. P.S. Casian se află în descendența predicatorilor - de mare talent, care au cultivat estetica teologică a formelor sensibile. De pildă, metafora psalmică „suflarea“ („Toată *suflarea* să laude pe Domnul“) inspiră un moment de renaștere spirituală prin rugăciunea întregului neam: „Deși suntem aici, în biserică, se poate întâmpla ca să fim aici și totuși să nu fim aici! Dumnezeu însă este, cu siguranță, în biserică și în rugăciune. În fiecare gest, în fiecare suflare a noastră este Duhul Lui, cu putere multă, care ne adună laolaltă, unind și rugăciunea noastră, care devine o armonie sfântă.“ Când rugăciunea este ocultată sau când este rostită în risipire, ființa în care sălășluiește lumina încreștinării traversează o dramă: „O tinerețe consumată înainte de vreme și fără rod este aidoma unui câmp de maci, căroră piatra care a bătut peste noapte le-a smuls petalele.“ (p.67) Metafora *istovirii* primește o mare expresivitate prin cele două serii anti-nomice: „*câmp de maci*“, „*rod*“, „*petalele*“ (un florilegiu al vieții) - „*peste noapte*“, „*piatra*“, „*a smuls*“ (imagini ale golirii de virtute). Există o cale de mântuire: celor aflați în descumpănire, Biserica le deschide porțile „*ca să le redea frumusețea pierdută*.“

Părintele Dumitru Stăniloae scria: „Lumea se luminează în om și pentru om și prin om“⁴. Această „ordine“ a revelației explică temeiul purificării, al mântuirii. „*Lacrima cântă?*“, își întreabă auditorii P.S.Casian, explicând: „Da, în sens duhovnicesc, *lacrima* care se naște din dorința de purificare, de

Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, ediția a II-a, București, 1996, p.13.

5. Nichifor Crainic, *Sfințenia-împlinirea umanului. Curs de teologie mistică*, Ediție îngrijită de Teodosie Paraschiv, Iași, 1993.

izbăvire de patimi, cântă! Cântă în interiorul nostru, cum au cântat îngerii la Întruparea Fiului lui Dumnezeu. Uneori, bucuria se exprimă cel mai bine prin lacrimi.“ (p.72).Cu totul emoționantă este predica al cărei suport biblic este versetul: „*Eu sunt cel căzut între tâlharii cugetelor mele, cu totul sunt rănit acum de ele...*“ Oricare om năzuiește să se întâlnească, în rugăciune, cu Domnul. În a patra seară a citirii Canonului cel Mare (250 de strofe) scris în secolul al VII-lea de arhiepiscopul Cretei, credincioșii îndrăznesc să se apropie apofatic de cuvintele ce conduc spre înseninarea de dincolo de „cele văzute“: „În tăcere, Doamne, fă-ne să Te auzim. Din Tăcerea Ta, Doamne, învață-ne să tăcem...“ Comuniunea cu Dumnezeu, redefinită de ierarhul de la Dunărea de Jos în spiritul gândirii marelui teolog și poet Nichifor Crainic⁵, se reflectă într-o paradigmă a unirii întru Hristos pe calea mistică a credinței: „*frumusețea*“ (în „cuvânt, cântare și rugăciune“); „*scara*“ (smerenia-temelie a drepte credințe); „*stâlpul*“ (de nădejde, credință și iubire); „*fântâna*“ („care izvorăște cea mai dulce și mai curată apă: lacrimi de pocăință“); „*văpaia*“ („ca să stingi văpaia patimilor, și izvorul pururea pâraie de lacrimi“); „*vasul de alabastru*“ (plin cu mir, „cu mirosul cel scump“).

Filosofii moderni⁶ vorbesc despre un binom al sfințeniei: *cratofanie* - ca expresie a puterii divine și *hierofanie* - revelația prin formele sensibile. Părintele episcop Casian propune să coborâm în straturile de profunzime ale vieții spirituale: „Ortodoxia este credința care ne-a oferit, ortodocșilor, darul de a-L vedea pe Dumnezeu. Prin Întruparea Sa, Domnul ne-a arătat fața Sa. Și urcând spre Golgota, și poticnindu-Se sub greutatea Crucii, Mântuitorul ne-a lăsat darul inestimabil al chipului Său imprimat pe un ștergar...“ Sub adierea nevăzută a cerurilor, sfintele icoane - cu strălucirea iustiniană a Constantinopolului, cu liniile ondulate din cadrele de lemn străvechi din Ardeal sau Bucovina - ne ajută să întrezărim frumusețea fără de sfârșit, dumnezeiasca armonie. Cum spunea, în a XXII-a Omilie, *Sfântul Vasile cel Mare*, „pictorii au făcut prin tablourile lor pentru religie, tot atât cât și oratorii prin elocvența lor.“ Eruditul ierarh Casian, care a trecut un doctorat cu o teză despre iconografie, confirmă adevărul rostit la începutul creștinismului: „*Dacă vrei să vezi Raiul, trebuie să contempli icoana la*

6. Aurel Codoban, *Sacru și ontofanie*, Editura Polirom, Iași, 1998, p.77.

7. Dr. Casian Crăciun, Episcopul Dunării de Jos, *Ancora veșniciei*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2000. Toate referirile din text se fac la acest volum.

lumina candeliei, în genunchi, cu inima înfrântă și smerită.“ Aceste cuvinte induc acea stare de curăție proprie fântânarilor de suflete: „Cum privim sfintele icoane, așa ne privesc și ele pe noi. Sfintele icoane ne văd. Ele sunt ochii deschiși ai Domnului Hristos, ai Maicii Sale, ai tuturor sfinților. Când privim icoana, cel zugrăvit acolo ne vede. De aceea, candela aprinsă aduce în lumină veghea celor din icoane asupra noastră.“ (p.93)

Expresia rară, proprie oratorului de elită, acoperă, spre a-i confirma vibrația, esența unei valori. Astfel vorbește despre dimensiunea sacră a Patriei noastre definitive: „Creștin și ortodox de la nașterea sa, poporul român a preluat această tradiție de a cinsti sfintele icoane.“ Există o formă simplă a mărturisirii măreției sufletești: confesiunea directă. Ea se răsfrânge, ideatic și imagistic, în oglinzile conștiinței: „Un episcop neortodox dintr-o țară neortodoxă spunea că icoanele mănăstirilor din Nordul Moldovei, pe care tocmai le vizitase, «sunt atât de frumoase că îți taie respirația, ele sunt cu adevărat icoane ale Împărăției lui Dumnezeu pe pământ.»“

În copilărie, silabiseam în gând chipurile ascetice (niciodată ferite de părinți de teama liber-cugetătorilor) pe care le consideram, din dragoste înlăcrimată, martori ai nevoințelor noastre. Ele veneau, în lumina psalmilor, din lumea cea adevărată, dreaptă și sfântă - alta decât aceea în care trăiam. Apoi am înțeles că Grădina pierdută de protopărinții noștri s-a împodobit cu crinii suferinței Mântuitorului spre a străluci, în Lumina Învierii Sale, ca o Duminică fără de sfârșit. *Este timpul împăcării.* Tânărul ierarh, hirotonit în sfânta biserică a copilăriei noastre, se angaja, încă în 1990, într-o experiență unică - aceea a reîntoarcerii răsăritului nostru de țară cu fața spre Dumnezeu. Cei care vor scrie istoria *acestui timp* vor simți cadența lui epopeică. Cuvintele de învățătură ale P.S. Casian au, deloc întâmplător, o sensibilitate înrudită cu aceea a poeziei. Ele tind hierofonic spre inefabilul mistic, modelând o vibrantă căldură omenească. *Limbajul metaforic* concordă cu frumusețea neobosită a ideilor. *Retorica rugăciunii* devine miracol poetic, în vremea psalmică. Într-o societate care-și menajează comoditățile, mistuită de „idealuri“ aflate la vedere, „Biserica devine - spune părintele episcop - ea însăși o navă plutitoare pe marea involburată a acestei vieți, transferând pe uscat misterul echilibrului dintre valurile apelor - prin priceperea corăbierului, iar prin ancora corabiei trăinicia înrădăcinării noastre ca și cu o ancoră de stânca vieții veșnice, Hristos Domnul.“⁷ Metafora transfigurează emoția - în distinsa tradiție a celor dintâi predicatori creștini. Versetele părintelui

episcop Casian sunt, alături de creațiile părintelui arhiepiscop Bartolomeu Anania, valori ale limbii române în registrul solemn. În imnologia bizantină, „oricărui text literar îi corespunde o melodie proprie, iar aceasta cunoaște opt variante.”⁸ Armonia Luminii line transpare și din aceste elanuri ale rugăciunii în aureola timpului Învierii:

I. „În Săptămâna Patimilor, toată viața noastră curge spre Biserică, ca firicelul de apă în mare. *Fiecare lacrimă de pocăință* este mărgăritar și *fiece lumânare aprinsă*, seara, în sfeșnic, este *licărit biruitor*.”

II. „De la *Izvorul Luminii*, *Hristos cel Înviat din morți*, lumina trece din mână în mână și doar în câteva clipe, toată biserica și credincioșii strălucesc ca o singură făclie. Întunericul nu mai are loc. Nici în biserică, nici între oameni, nici în sufletul lor.”

III. „Ne imaginăm cum ne vede Hristos Domnul. Ne vede inundați de *Lumina Învierii Sale*, pe care o mărturisim în plină noapte.”

IV. „Bucurați-vă că ați păstrat *lumina adevăratei credințe* care a luminat și luminează viața creștinului și-l ajută să destrame cu ea tot întunericul văzut ori nevăzut.”

V. „Iată, ne cheamă astăzi la *luminare* Hristos Domnul, înviat din morți. Ne cheamă să ieșim din izolare, din viața fără de speranță și din întunecatul mormânt al urii și violenței față de tot semenul nostru, căci și pentru el a murit pe cruce...”

VI. „Îl dorim în miez de noapte pe *Cel cel este Lumină!* Și chiar *Lumina*, ca putere dumnezeiască izvorâtă de la Dumnezeu, ni se oferă prin chemarea „*Veniți de primiți Lumină!*”

VII. „Să nu uităm că Paștile cele frumoase și sfinte ne-au răsărit nouă ca și *Soarele* pe cerul înnourat al vieții, spre a ne însenina sufletul și viața.”

VIII. „Pacea, liniștea sufletească, *luminarea minții prin credință* și bucuria vieții ca dar dumnezeiesc se așază în inimile noastre, iar Domnul Înviat din morți ne întâmpină pe toți, precum odinioară pe Sfintele Mironosițe și pe iubitorii săi ucenici și apostoli.”

Respirările metaforice ale acestui *imn al Luminii* comentează cu bucurie creștină versetul ioinic: „*Cuvântul era Lumina cea adevărată care*

8. Petru Ursache, *Mic tratat de estetică teologică*, Ed. Junimea, Iași, 1999, p.216.

9. Sf. Grigorie de Nyssa, *Despre desăvârșire și cum trebuie să fie creștinul*, apud Pr. Ioan G. Coman, *Probleme de filosofie și literatură patristică*. Editura Casa Școalelor, 1944, p.247.

luminează tot omul ce vine în lume“ (1,9). Părintele episcop are *darul de a rosti cuvinte-lumini* (pe care le ridică în liniștea turnurilor catedralei). Prea Sfinția Sa ne amintește de o comparație a Sfântului Grigorie de Nyssa: „Fiecare din noi este pictorul propriei sale vieți, artistul acestei opere este voința noastră, libera noastră alegere, iar culorile pentru expresia chipului sunt virtuțile.“⁹ Ierarhul care și-a ales ca model al desăvârșirii pe Hristos întârzie, alături de binecredincioșii creștini, într-o rugăciune către cerurile deschise. Ascultându-l cum împărtășește lumii frumusețea crinilor credinței, ni-i imaginăm pe acei oameni blajini care-l așteptau, la Dunăre, pe Sfântul Apostol Andrei. Cuvintele sfinte au de aceea în nemărginirea lumilor profunzime apostolică.